

KUŞADASI ADALIZADE MEZARLIĞI YENİÇERİ MEZAR TAŞLARI

Osmanlı Devlet ordusunda Kapıkulu askerleri adı verilen Yeniçeriler I. Murat zamanında Çandarlı Kara Halil'in gayretleri ile kurulmuş ve Osmanlının imparatorluk halini almasında büyük yararlıklar göstermiştir. Kavanin-i Yeniçeriyân kanununa tabi ve 8-16 yaşlarındaki Hristiyan çocuklarından oluşan devşirme sisteminin uygulandığı yeniçerilerin tabi olduğu katı kurallar 250 yıl titizlikle uygulanmış ve sayıları 10.000-12.000 i geçmemiştir. III. Murat zamanında bu kurallar ne yazık ki suistimal edilip serseriler ve başıbozuklar ocağa kaydedilmiş, daha sonra harpten kaçan, sürekli isyan eden, İstanbul'u defalarca yakan ve devlete kan kusturan bir ihanet şebekesine dönüşmüştür. 15 Haziran 1826 da tarihimizde Vaka-ı Hayriye adıyla bilinen günde padişah II. Mahmut'un fermanı padişaha bağlı askerler ve İstanbul esnafının da yardımı ile ortadan kaldırılmışlardır. Yeniçeriler; cemaatliler, bölüklüler ve sekbanlar diye üç sınıftır. 196 ortanın, 101'i cemaat, 61'i bölük, 34'ü de Sekban'dı. Cemaat ortalarından 60, 61, 62 ve 63. İstanbul'da otururlar, padişahın merasim günlerinde onu korurlardı. Bunların adı solaklardı. Diğerleri sınır kalelerini korurlardı. Bölük ortalarından 31'i İstanbul'da Sancak-ı şerifin muhafazasıyla, diğer 30 orta, otuz ildeki iç kaleleri koruma görevlerindeydi. Sekbanlar ise, padişahın av maiyeti idi. Padişahlarının eğitimi geliştirmek için düzenledikleri muhteşem ve büyük süreklilikli avları sekbanlar tarafından hazırlanırlardı. İstanbul civarındaki mirî çiftliklerin korunması onlara bırakılmıştı. İstanbul'daki cemaat ve bölük ortaları aynı zamanda bu şehrin inzibat ve asayişle vazifelidiler. Her semtte bir orta ve kolluk denilen bir yeniçeri karakolhânesi vardı.

YENİÇERİ MEZAR TAŞLARI REMİZLERİ-2

KETHÜDA

SOLAK

KAYIKÇI

KALYON

YAYA

© Mahmut Ökçesiz

Her yeniçeri ortasının nişan denen bir bayrağı ve alâmeti vardı. Nişanlar, bayrak üzerine işlenirdi. Yeniçeri ocağının bayrağına Sünni mezhebe mensup olduğunun işareti olarak **İmâm-ı azam bayrağı** denilirdi. Bu; beyaz ipekten, üstüne altın sırma ile bir tarafına; “**İnnâ Fetahnâ leke fethan mubînâ**”, diğer tarafına da; “**Ve yensurekellahü nasran azîzâ**” ayet-i kerimesi işlendiği bir sancaktı. Ordugâhta yeniçeri ağasının çadırı önüne dikilirdi. Törenlerde yeniçeri ağasının atının önünde giderdi. Bayrağı taşıyan yeniçeriye **başbayrkdâr** denilirdi. Her ortanın **çorbacı** adlı bir komutanı, **odabaşı adlı yardımcısı**, **vekilharç** ünvanlı bir **idari memuru** ve **bayraktarı** vardı. En kıdemlisi **başeski**, aşçıbaşısı **usta**, aşçı yardımcısına baş **karakullukçu** denilirdi. Yeniçeriler başlarına **börk** adlı beyaz keçeden bir serpuş giyerlerdi. **45 cm.** olan bu külahın üstünden omuzlara kadar **yatırma** adlı bir çuha parçası düşerdi ve yeniçerinin ensesini tamamen örterdi. Börkün ön kısmında gümüşten veya pirinçten yapılmış olan **tüylük** yahut **kaşıklık** denilen bir kısım vardı. Börkün başa geçen ağız kısmı **daltac** adı verilen nakışlı bir şeritle çevrilmişti. Daltacı, 4-5 parmak eninde olup da arkasına yatırması yoksa bu başlığa **üsküf** denirdi. Yeniçeri mezar taşları Edirne’de çoktur. **Börk, Üsküf, Çatal kalafat, Dardağan, Kuka ve Serdengeçti** şu anda bildiğimiz Yeniçeri başlıklarıdır.

Kuşadası Osmanlı döneminde İne adıyla anılan, **Cezayir** beylerbeyliğine bağlı, **Adalar** Denizine kıyısı olan bir uğrak yeri, şimdi Güvercinada dediğimiz kalası ile önemli bir deniz üssüdür. Evliya Çelebiye göre kalede 10 adet top ve 50 ye yakın kalebend (kale muhafızı) bulunmaktadır. Bu nedenle mezarlığımızda bulunan Osmanlı dönemi Erkek mezar taşları içinde deniz erleri olan Levendlerin ve Azeplerin olması gayet normaldir. Araştırmalarımızda **Makdem** serpuş adını verdiğimiz ve denizcilerin ve deniz askerlerinin giydiği başlıklara sahip 10 adet mezar taşı bulduk. Araştırmalarımız sırasında yine Osmanlının belkemiği olan Yeniçeri ordusunun önemli bölüklerinden **Serdengeçti**, **Başçavuş** ve **Yaya** ortalarına rastladık.

OSMANLI MEZAR TAŞLARI

KARA YENİCİLERİ
SERDENGECİLER
DELİLER

DENİZ LEVENDLERİ
AZEPLER
DALKILIÇLAR

KULLANANLAR

SERDENGECİ

Kavğun sol kabarık olur ve aşağı doğru iner. Tepesi sivridir ve bu bir imtiyaz işaretidir. Savaşlarda büyük yararlıkları görülürdü.

ÖZELLİĞİ

© Mahmut Ökçesiz

Denizcilerin giydiği Makdem serpuşlarda bulunan **göl** remizleri, sarıgın sarılış biçimi ve taşlara hakk ediliş şekilleri yüksek bir sanatın izlerini taşımaktadır. Genellikle 17. Ve 18.yüzyıllara ait olan bu deniz erlerinin kendilerine ait olan mezarlıklara gömüldüklerini ve sonradan buraya getirildiklerini biliyoruz. Kuşadası yerlilerinin evlerindeki serpuşların çoğunluğunun da makdem serpuşlu olması kuvvetle muhtemeldir. Yeniçeri ordusunun en gözde birliklerinden biri olan ve bugünkü **özel kuvvetler-Bordo bereliler**-in atası olan Serdengeçti taşlarından ise mezarlığımızda 3 adet vardır. Bunlardan biri **1811** defin tarihli **cebeci Köse Hacı Ali**, diğeri **1870** defin tarihli **Topçu başı el-hac Süleyman** ve en sonuncusu da veba hastalığından ölen **1814** defin tarihli babası debbağ olan **Seyyid hacı Mustafa**'dır. Kitabelerinin aşırı tahrip olmasından dolayı okuyamadığımız ancak üzerlerinde remizlerden-bölük işaretleri-birliklerini tespit ettiğimiz iki adet daha yeniçeri mezar taşlarımız daha vardır. Bunlardan biri **5. Ağa** bölüğünün mensuplarından bir **Başçavuş**, diğeri ise **34. Cemaat** ortası **yaya** birliğinden bir lojistik destek askeridir. Her ikisinde de bölük remizleri taşların etek kısımlarına çok bariz bir şekilde hakk edilmişlerdir.

YENİÇERİ MEZAR TAŞLARI REMİZLERİ-BAŞÇAVUŞ

ADI	BAŞÇAVUŞ
SIRA SAYISI	5. AĞA BÖLÜCÜ
REMZİ	
GÖREVİ	Orak başçavuşlarının bölüğüdür. Orta çavuşköçük ve tüm çavuşlar oragan işleyişinin hissesi, dmi ve askeri işleyiş ve sorumlulukları yerine getirirlerdi. Sefer ve hazarda görevleri ağırd.

© Mahmut Ökçesiz

YENİÇERİ MEZAR TAŞLARI REMİZLERİ-YAYA ORTASI

ADI	YAYA
SIRA SAYISI	34.CEMAAT ORTASI
REMZİ	
GÖREVİ	Kale fetihlerinde surlara merdivenler dayamak ve bu merdivenleri kullananarak kaleleri ve şehirleri ele geçirmek. Modern anlamda istihkam taburudur.

© Mahmut Ökçesiz

MAHMUT ÖKÇESİZ

Kuşadası Kültürel ve Tarihi
Mirası Koruma Derneği Başkanı